

Motion om sociala krav vid upphandling, s.k. Vita jobb

Partille kommun köper varje år många tjänster från privata företag som bl.a. berör verksamheter inom bygg och anläggning, städning och olika former av omsorg för äldre och sjuka.

Ambitionen med upphandlingarna är ofta att öka effektiviteten i den kommunala verksamheten, uppnå bättre service till en lägre kostnad. Den ambitionen kan leda till upphandlingar där det enbart är det lägsta priset som avgör vilka företag som får de offentliga uppdragen, utan hänsyn till sociala krav t.ex. arbetsvillkor för de anställda.

Effekten av det har bidragit till att offentlig upphandling gynnat djupt oseriösa företag som varken betalar skatt eller erbjuder avtalsenliga anställningsvillkor. Exempel på detta är infrastrukturprojekten Norra Länken och Citybanan i Stockholm samt Citytunneln i Malmö. Där rörde det sig om omfattande lönedumpning och exploatering av billig arbetskraft.

Det har i sin tur bidragit till att skattepengar används för att försvåra redan snedvridna konkurrensvillkor i problematiska branscher.

Vi anser att den kommunala upphandlingen – vid sidan av att den ska säkra hög kvalitet – också ska gynna seriösa företag och understödja en arbetsmarknad där de anställda erbjuds löner och anställningsvillkor som överensstämmer med gällande kollektivavtal.

För att uppnå det målet krävs det en tydligt social inriktning på kommunens upphandlingsbeslut. Samtidigt måste upphandlingarna hålla sig inom ramarna för LOU (Lagen om Offentlig Upphandling) och följderna av Lavaldomen.

Den så kallade Vita jobb-modellen lever upp till de kraven.

Modellen bygger på fyra grundpelare som alla anbudsgivande företag måste underordna sig:

- Företagen måste erbjuda sina anställda kollektivavtalsenliga villkor utifrån de begränsningar som Lavaldomen medför.
- Underentreprenörer omfattas av samma regler och att huvudentreprenören ansvarar för att underentreprenörer följer dem.
- Uppenbara brott mot reglerna leder till uppsägning av avtalet samt eventuellt skadeståndsanspråk.
- Företaget förbinder sig att visa relevanta handlingar för de kontrollanter som kommunen väljer att anlita. Även underentreprenörer kan kontrolleras.

EU har nyligen reviderat reglerna för LOU. I den nya texten ställs krav på att utförarna "lever upp till tillämpliga åtaganden när det gäller miljömässiga, sociala och arbetsmarknadsmässiga lagar så som de fastställts i unionsrätt, nationell rätt och kollektivavtal".

Det innebär att kommunen fortsättningsvis måste ställa krav på sociala hänsyn i upphandlingen.

Tidigare kunde kollektivavtal endast åberopas i den mån den upphöjts till lag vilket är kutym i många EU-länder. Den skrivningen är borta så nu räcker det med avtalade kollektivavtal.

Som beskrivits ovan ger EU-rätten utrymme för att ställa krav på anständiga anställningsvillkor. Vita jobb bygger på att man använder reglerna i de särskilda kontraktstvillkor som finns i upphandlingsdirektivet och i LOU.

I LOU från 2008 anges uttryckligen att det är tillåtet att ställa krav på social hänsyn som särskilt, tillkommande, kontraktstvillkor. Enligt propositionen kan sådana villkor handla om att:

- anlita arbetslösa,
- främja jämställdhet mellan könen,
- följa bestämmelserna i ILOs grundläggande konventioner,
- motverka diskriminering,
- ställa krav på arbets- och anställningsvillkor.

Malmö kommun har antagit en upphandlingspolicy som bygger på Vita jobb-modellen.

Göteborgs stad, fick i en dom nyligen, rätt att sortera bort anbud med orimligt låga timlöner.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår socialdemokraterna att

Partille kommun vid upphandling av tjänster inför den beskrivna upphandlingsmodellen, s.k. Vita jobb.

Partille, 2013-11-25

Eva Magnusson